

Spis treści

Wstęp	9
--------------------	---

Rozdział 1

(Młody) człowiek a wyzwania współczesnego świata – wprowadzenie	13
---	----

1.1. Dialektyka przemian globalizacyjnych	14
1.2. Oczekiwane kierunki zmian rozwojowych w adolescencji i wczesnej dorosłości	18

Część I

Dojrzewanie w społeczeństwie informacyjnym

Rozdział 2

Spostrzeganie własnej atrakcyjności w kontekście przemian biologicznych i kulturowych	27
--	----

2.1. Akceleracja rozwoju a współczesne warunki życia	28
2.2. Dojrzewający mózg jako biologiczna podstawa zmian w zachowaniu	30
2.3. Dojrzewanie seksualne	33
2.3.1. Edukacja seksualna	37
2.3.2. Negatywne skutki zachowań seksualnych młodzieży	43
2.4. Kulturowe koncepcje atrakcyjności fizycznej	48
2.5. Autoprezentacja jako podstawa powodzenia	53

Rozdział 3

Kondycja zdrowotna adolescentów i ich jakość życia w dobie intensywnych zmian cywilizacyjnych	55
--	----

3.1. Samopoczucie adolescentów	56
3.2. Zachowania zdrowotne młodzieży	59

3.2.1. Aktywność fizyczna młodzieży	61
3.2.2. Sposób odżywiania się	62
3.2.3. Pielęgnacja i ochrona ciała	62
3.2.4. Zachowania ryzykowne	63
3.3. Wybrane przykłady chorób cywilizacyjnych i zagrożeń w okresie dorastania	66
3.3.1. Depresja młodzieńcza	66
3.3.2. Przewlekłe zmęczenie	71
3.3.3. Problematiczne używanie internetu	73
3.4. Zdrowie a rozwój umiejętności kontrolowania ekspresji uczuć i wzrost wglądu we własne emocje	75

Rozdział 4

Formowanie się różnych aspektów identyfikacji płciowej w społeczeństwach postmodernistycznych	79
4.1. Płeć psychologiczna – aspekty kulturowe płci	80
4.2. Kulturowe zmiany w stereotypach płci	84
4.3. Negatywne i pozytywne konsekwencje przezwycięzania stereotypów płci	85
4.4. Od orientacji seksualnej ku tożsamości seksualnej	87
4.4.1. Rozwój orientacji hetero- i homoseksualnej	88
4.4.2. Tożsamość seksualna jako kategoria społeczna	91

Część II

Zmiany w sposobie rozumienia siebie i świata w rzeczywistości zglobalizowanej

Rozdział 5

Rozwój poznawczy w okresie dorastania	95
5.1. Rozwój świadomości a wyzwania współczesności	95
5.1.1. Problem uświadamiania sobie pojęć i ich zamierzonego używania w okresie dorastania w ujęciu Jeana Piageta i Lwa Wygotskiego	96
5.1.2. Operacje konkretne i formalne a rozwój w dobie globalizacji	98
5.1.3. Operacje konkretne i formalne jako narzędzia radzenia sobie z rzeczywistością ponowoczesną	103
5.1.4. Operacje formalne a transgresje	104
5.2. Rozwój poznawczy w adolescencji a myślenie relatywistyczne	106
5.2.1. Relatywizm myślenia dorastających a globalizacja	109
5.3. Świadomość a narzędzia poznawcze rozumienia świata	110
5.3.1. Rozwój świadomości w ujęciu Juana Pascual-Leone	111

Rozdział 6

Ku dojrzałej podmiotowości	115
6.1. Rozwój samoregulacji i samoświadomości dorastających	115

6.1.1. Samokontrola w ujęciach psychologii rozwojowej i społecznej	117
6.1.2. Rozwój samoregulacji dorastających w dobie globalizacji	122
6.2. Rozwój osobowości dorastających w dobie globalizacji	123
6.2.1. Podstawowe funkcje Ja i rozwój osobowości w ujęciu Juana Pascual-Leone i Ronalda Irwina	124
6.2.2. Systemy regulacji i rozwój osobowości w ujęciu Giseli Labouvie-Vief	126
6.2.3. Rozwój koncepcji Ja a samoocena w okresie dorastania	127
6.2.4. Rozwój Ja w dobie globalizacji	130
6.2.5. Rozwój osobowości a reagowanie na sytuacje stresowe	134

Rozdział 7

Ku dojrzałej tożsamości indywidualnej	138
7.1. Rozwój tożsamości dorastających z perspektywy tradycyjnych ujęć	138
7.2. Przykłady współczesnych modeli tożsamości	145
7.2.1. Tożsamość jako struktura i jako proces – ujęcie Michaela Berzonsky'ego	145
7.2.2. W kierunku globalnego rozumienia tożsamości osobistej	149

Część III

Zmiany w relacjach społecznych w kontekście przemian cywilizacyjnych

Rozdział 8

Reorganizacja relacji z rodzicami	157
8.1. Dojrzewanie biologiczne i jego wpływ na relacje rodzinne	158
8.2. Kontekst psychologiczny i społeczny kształtowania się nowych relacji z rodzicami	159
8.2.1. Przejmowanie przez młodzież kontroli nad własnym życiem	162
8.2.2. Relacje z rodzicami w kontekście zmian społecznych – konflikt pokoleń	163
8.2.3. Obszary sporu między rodzicami i dziećmi	167
8.2.4. Rola buntu w relacjach z dorosłymi	170
8.3. Racjonalna kooperacja – koloryt współczesnych relacji dzieci z dorosłymi	173
8.3.1. Programowe opóźnienie w zakresie osiągnięcia niezależności ekonomicznej – przygotowanie do kariery zawodowej	180

Rozdział 9

Wzrost znaczenia grupy rówieśniczej	186
9.1. Znaczenie grupy rówieśniczej w kontekście kształtującej się tożsamości	186
9.1.1. Charakterystyka współczesnych grup pokoleniowych	190
9.2. Rodzaje relacji z rówieśnikami	196
9.2.1. Oblicza przyjaźni	196
9.2.2. Związki preintymne	199
9.2.3. Relacje interpersonalne w cyberprzestrzeni	201

9.3. Tożsamość społeczna adolescentów	206
9.3.1. Rodzaje kategorii MY	208
9.4. Dwa oblicza młodzieńczej samotności	209

Część IV

Zmiany w sposobie wartościowania w dobie globalizacji

Rozdział 10

Formowanie się systemu etycznego młodzieży	213
10.1. Rozwój moralny w ujęciu klasycznych modeli Jeana Piageta i Lawrence'a Kohlberga	213
10.2. Współczesne podejścia społeczno-relacyjne do rozwoju moralnego	215
10.3. Rozwój moralny a plastyczność zachowań etycznych w ujęciu Dennisa Krebsa i Kathy Denton	218
10.4. Świadoma i nieświadoma motywacja, leżąca u podstaw rozumowania moralnego	220
10.5. Rodzaje sądów włączonych w moralną ocenę zachowań	222
10.6. Rozwój sądów moralnych w ciągu życia	225
10.7. Szanse i zagrożenia formowania się systemu etycznego młodzieży w zglobalizowanej rzeczywistości	227

Rozdział 11

Światopogląd młodzieży	231
11.1. Kształtowanie się światopoglądu i systemu wartości jako zadanie rozwojowe	233
11.2. Analiza wybranych aspektów treściowych światopoglądu młodzieńczego	237
11.2.1. Idealizm – pragmatyzm – praktycyzm	237
11.2.2. System wartości i orientacje światopoglądowe w kontekście przemian społeczno-kulturowych	242
11.3. Kształtowanie się cnót obywatelskich – solidarność społeczna	245
amiaszt zakończenia: dylematy tożsamościowe dorastających	249
neks. Zarys teorii operatorów konstruktywnych Juana Pascual-Leone ...	256
ibliografia	261
deks nazwisk	287
deks rzeczowy	294
Autorach	298